

ขวดตามติด พิชิตลมร้อน

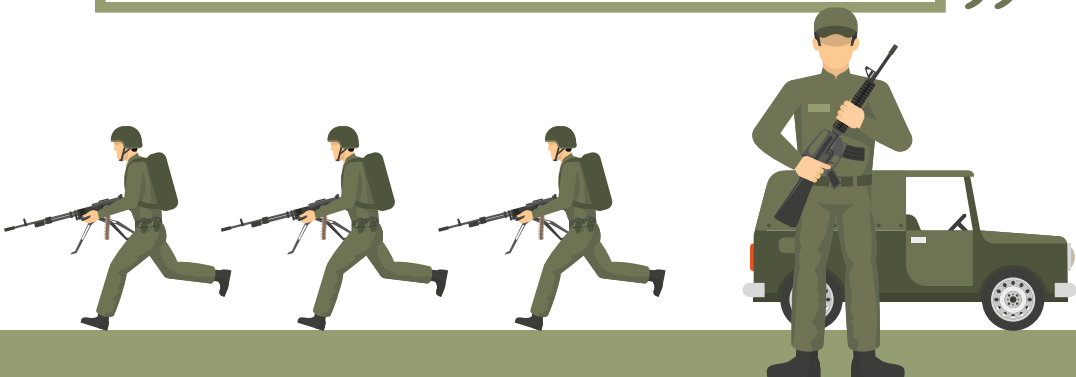
โดย โรงพยาบาลค่ายวชิรปราการ
กองทัพบก

“

จากอุบัติการณ์ทหารใหม่ของหน่วยกรมทหารราบที่ 14 กองพันทหารราบที่ 1 ได้เสียชีวิตด้วยโรคลมร้อน 1 นาย ผู้บัญชาการทหารบกจึงมีนโยบายให้ทุกหน่วยงานมีมาตรการในการเฝ้าระวังการเกิดโรคลมร้อน โดยโรงพยาบาลค่ายวชิรปราการได้ประยุกต์ขวดน้ำใช้แล้ว มาติดแถบสีบอกระดับสีปัสสาวะ หรือที่เรียกว่า “ขวดตามติด พิชิตลมร้อน” เพื่อมอบให้ทหารใหม่ที่ได้รับการฝึกสำหรับนำไปใช้ในการคัดกรองโรคลมร้อนด้วยตนเอง โดยการปัสสาวะใส่ขวดแล้วเทียบกับระดับสีบนแถบที่แบ่งเป็น 5 ระดับ และดำเนินการตามคำแนะนำบนแถบอย่างเคร่งครัด ซึ่งผลงานดังกล่าวเป็นการพัฒนาอุปกรณ์ที่ใช้ง่ายและสะดวกต่อทั้งทหารใหม่และเจ้าหน้าที่ สามารถลดเวลาในการคัดกรอง ทำให้ทหารใหม่และหน่วยฝึกให้ความสำคัญกับการประเมินสีปัสสาวะระหว่างการฝึก และมีส่วนร่วมในการป้องกันการเกิดโรค โดยมีการติดตามผลการดำเนินการและรายงานผลไปยังส่วนกลางอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 พบว่า อัตราการเกิดโรคลมร้อนในทหารใหม่เป็นศูนย์ ปัจจุบันมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังการฝึกในหน่วยงาน เช่น ทหารปกติ นักศึกษาวิชาทหาร เป็นต้น และภายนอกหน่วยงาน เพื่อสื่อสารให้เกิดการป้องกันและดูแลตนเองหากเกิดโรคลมร้อน

”

สถานการณ์ของการฝึกทหารใหม่

เนื่องจากในปี พ.ศ.2554 เกิดอุบัติเหตุ ทหารใหม่ หน่วยกรมทหารราบที่ 14 กองพันทหารราบที่ 1 ได้เสียชีวิตด้วยโรคลมร้อน 1 นาย ระหว่างการฝึกทหารใหม่ ในสัปดาห์ที่สอง ขณะที่ทหารออกกำลังกาย ซึ่งเป็นช่วงที่ทหารใหม่ยังไม่มี การปรับตัว ต่อการเข้ารับการฝึก ประกอบกับในขณะนั้นอากาศของจังหวัดตากร้อนจัด และ ความชื้นสัมพัทธ์สูง

นโยบายของผู้บัญชาการทหารบก และ กรมแพทย์ทหารบก ห้ามมิให้ทหารเสียชีวิต จากการฝึกด้วยโรคลมร้อน และ มีความห่วงใยถึงทหารใหม่ที่เข้ารับการฝึก เนื่องจากห้วงเวลา การฝึกเป็นห้วงที่มีอากาศร้อนจัดและอบอ้าว ทหารใหม่ที่เข้ารับการฝึกยังปรับตัวไม่ทัน ต่อการฝึกที่ต่อเนื่อง และบางคนไม่เคยออกกำลังกายมาก่อน ส่งผลให้ร่างกายปรับตัวไม่ทัน ดังนั้นผู้อำนวยการโรงพยาบาลค่ายวชิรปราการ จึงมอบหมายให้แผนกสร้างเสริมสุขภาพ และเวชกรรมป้องกัน ร่วมกันศึกษา และจัดทำนวัตกรรมเพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการเกิด โรคลมร้อน

ขวดตามติด พิชิตลมร้อน

ขวดตามติด พิชิตลมร้อน เป็นขวดน้ำใช้แล้ว ที่นำมาติดแถบสีบอกระดับสีปัสสาวะ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับจะอธิบายถึงการดูแลตนเองประกอบด้วย ดังนี้

- (1) ระดับ A : สีใส - อาการปกติ
- (2) ระดับ B : สีเหลือง - ควรเติมน้ำเพิ่ม
- (3) ระดับ C1 : เหลือง - ต้องระมัดระวัง
- (4) ระดับ C2 : ชาเข้ยน - ต้องแจ้งครูฝึก
- (5) ระดับ D : โด้มก - ควรพบแพทย์ด่วน

ผลงานดังกล่าวเป็นการพัฒนาอุปกรณ์ที่ใช้งานและสะดวกต่อทั้งทหารใหม่ และเจ้าหน้าที่ สามารถลดเวลาในการคัดกรอง ทำให้ทหารใหม่และหน่วยฝึกให้ความสำคัญกับการประเมินสีปัสสาวะระหว่างการฝึก และมีส่วนร่วมในการป้องกันการเกิดโรค

ผลการใช้ขวดลมร้อน

เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2558 (ห้วงการฝึกทหารใหม่ผลัดที่ 1/58) ได้นำผลการดำเนินงานมาเปรียบเทียบระหว่างเก็บปัสสาวะแบบเดิม ซึ่งใช้ถ้วยเก็บปัสสาวะ ขวดเก็บครั้งเดียวทิ้ง และทหารต้องนำปัสสาวะมาเทียบสีกับโปสเตอร์ กับผลการตรวจโดยใช้ขวดเก็บปัสสาวะรายบุคคลในทหารใหม่ผลัด 1/59 ที่มีแถบติดข้างขวด พบว่าแบบใหม่ช่วยลดความผิดพลาดในการเทียบสีปัสสาวะ เกิดความสะดวกในการประเมินด้วยตนเอง และลดค่าใช้จ่ายในการจัดหาภาชนะรองรับปัสสาวะ

การติดตามผลต่อเนื่อง เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างปี 58 และ 59 เพื่อดูประสิทธิภาพของการใช้งานขวดรายบุคคล พบว่ายังมีปัญหาจากการใช้แถบปัสสาวะสีลางเลือนจากการเลอะปัสสาวะ และที่สำคัญการติดตามประเมินแต่ละครั้งแล้วทิ้งปัสสาวะไป ทำให้ทหารใหม่ไม่ทราบแนวโน้มพฤติกรรมการดื่มที่สัมพันธ์กับสีปัสสาวะของตนเอง ทีมได้พัฒนาโดยใช้ถุงแก้วพลาสติกห่อหุ้ม เพื่อแก้ปัญหาการเลอะ และร่วมกันคิดค้นแผ่นเตือนภัยลมร้อนรายบุคคลจากการบันทึกสถิติสีปัสสาวะในแต่ละห้วงเวลา

ตารางที่ 1 สถิติการตรวจประเมินโรคลมร้อนของการฝึกทหารใหม่ ผ่านขวดตามติด พิษิตลมร้อน

ระดับ	สีปีศาจ	ผลัดที่ 1		ผลัดที่ 2	
		ปี 58 (N=467)	ปี 59 (N=613)	ปี 58 (N=468)	ปี 59 (N=573)
		ราย (ร้อยละ)	ราย (ร้อยละ)	ราย (ร้อยละ)	ราย (ร้อยละ)
A (0)	ใสไม่เห็นสี	30 (6.42)	104 (16.97)	111 (23.77)	140 (22.84)
B (1)	สีเหลือง	304 (65.10)	336 (54.81)	237 (50.75)	402 (70.15)
C (2) (3)	สีเหลืองเข้ม หรือ สีน้ำตาลเข้ม	133 (28.48)	173 (28.22)	119 (25.48)	31 (5.41)
D (4)	สีโค้กหรือ สีน้ำตาลเนื้อ	-	-	-	-

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือการทำงานร่วมกันอย่างเชื่อมโยงทั้ง 2 ส่วน คือ หน่วยฝึกทหารใหม่ และโรงพยาบาล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การขับเคลื่อนงานไปด้วยกัน เต็มเต็มซึ่งกันและกัน อันจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้สามารถเฝ้าระวังได้ ตั้งแต่หน่วยฝึกก่อนที่จะเกิดการเจ็บป่วยที่รุนแรงจนทหารเข้าถึงระดับโรงพยาบาล ลดการสูญเสียที่รุนแรง ต่อหน่วยและกองทัพบก